

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А .

Бр. 41.

Београдъ 8. Октобра.

1848.

ХВАЛА

Добровольно притичушимъ бранителѣма рода,
вѣре и народности србске у войводини
србской.

Тешко свуда своје безъ свога.

Срб. вар. пословица.

Ой многа бы столећа протекла
И да б' игда Србинъ попѣвнуо
Попѣвнуо изъ грла юначна
А узъ вѣшто струну удешену,
Да с' юнаци неродише храбри
Махнув' бриткомъ у десници сабљомъ,
Буздованомъ тежкимъ шестоперцемъ
И лаганимъ копљемъ убитимъ
Бранит' вѣру и завичай србскій, —
А за брата и за сею милу,
И за свою остарѣлу майку,
И за бабу кућна домаћина
На боишту крвицу проливавши . . .
Кадъ е нѣму свака пѣсма шала,
(Кое шалѣ Нѣмцу и Французу
И несташне вгре Талияну)
Вавъ пѣсмице съ боя донешене! —

Кой научи досле и данаске
Дѣда дубит' гусле яворове,
Танке струне вѣшто притезати
И претима хитро управляти?!
Та сви знамо, па и садъ причамо
Да намъ дѣде па и прадѣдови
Текаръ онда с' явор-гусла маше —
Попѣвати сьнма, унучад'ма,
Братучеду и коншии миломъ —
Кадъ намъ вѣре причат' славна дѣла,

Славна дѣла старогъ Югъ Богдана,
Деветъ храбри браћа Юговина,
Соколића Милошъ Обилна,
Косанчића и Топлице храбра,
Лазареву виежеву невиность
И издайство, ахъ, Бранковић' Вука! —
Стотинама с' за Краљвнић' Марка
Поградило гусле гласовиты;
Хилядама за Кастриот' Ђорѣа
И за мужа Смедеревца Ђурѣа,
Све то храбра збогъ боишта њина:
Гди за сею, гди за брата милу,
Гди за храбро отечество србско,
Гди плаћамо' сватбарину крвну
Арапину црномъ душманину! —
А за Силна Стефана Душана
Нечувена дѣла и юнаштва
Небровне с' даворіе чуше!
Те се и садъ прича и попѣва. — —

Што л' бы Симо Милутиновићу
Подкликтав'о са облака вилу,
Да му грломъ све сѣйніе звѣзде
И њинѣху изъ кумовске сламе
Пообара и потресе земљу?
Да неб' радо саплетао вѣнце
Юначина и витез'на србскиа
Кара-Ђорѣу, дичномъ вожду србскомъ,
Айдук-Вельку чувеномъ юнаку,
Цинцаръ-Јанку и брату му Марку,
И Милошу одъ Подцера славна,
И Чупићу, каменитой стѣни,
И врломе одъ мейдана Луки!

Ой, шта л' мене, мой Србине, диже
Те да с' машинимъ я дѣдове лире,
Кою ми е при умромъ часу
Ко аманетъ 'вако оставіо:
„Нисамъ ти е, сьнко, саградіо

Пѣваюћи скочке шале мале,
Већь самъ ти е, сынокъ, саградіо
Пунећ' пушку, растеруюћ' врага
И пѣваюћ' болѣга юнака. —
На то и теб' ко аманетъ дамъ;
Текъ тому се она научила. —
Што л' ме диже? већь аманетъ даный,
Да попѣвамъ кадъ в време згодно, —
А сада е: срећно намъ испало! —

Шта намъ оно свтна књига каза?
Одъ старина србска пѣснарица, —
Што намъ дѣде за четири вѣка
Посрочише и слично спѣваше, —
Да када е умирао Марко,
Да е саблю у стѣну удрио,
До балчака у ню заглавио
И овако сабљы говоріо:

„Ты вешъ сабљю, десна руко моя!
Све помало изъ стѣне ницати.
Па кадъ будешъ сасвимъ се извукла,
Онда ће ти пробудит' се Марко,
Бранит' опетъ, ко што и бранио
Отца, майку, мило отечество,
Вѣру, зыкъ, завичае србске.“ —
Стара књига, а одъ стары глава,
Мудро збори; мудриве прораче:
Што намъ каза, данасъ се указа! —
Бритка сабля а за хитру руку
Измолла с' изъ камене стѣне!
Тежкій топузъ а за чврсту мишцу
Полечео изъ низости высу. —
Бойно копљъ а за сгодну руку
Управило с' небу у облаке!
Юшъ и шара, а за бистро око,
Дав пламенъ ко ватрена муња!
Пробудио с' Краљвићу Марко
Изъ мртвила одъ четири вѣка!! —
Нив Марко оставіо майку,
Већь онъ хити заранити майку. —
Нив Марко брата оставіо,
Хити нѣга одбранити свойски!
Неда Марко сею заробити,
Заробити — до вапи живота,
Подъ срамоту душманну клеуту. —
Люби Марко чедо у колѣвци,
Неда нѣга подъ мачь тиранину,
Брани нѣга до живота свога,
Непытаюћ' цара ни бесара,
В л' слободно за свога умерти!! —

Хай! витези србски соколони!
К' бойномъ полю войводише србске

Што ездите безъ 'какве нагоне
Одбранити свога рођенога,
Милу сею, мила брата свога,
Зыкъ, вѣру, цркву христїанску,
Да недође у руке душмана, —
Ова пѣсма текъ васке се таче
И вами е она намѣћна! —
Да. — Нив Србинъ — што му душманъ прети —
Текъ изроче ил' худо сироче,
Да га нема когодъ одбранити,
Заклонити одъ жадае адске. —
Има Србинъ преко кршны гора,
Преко Саве и преко Дунава,
Дуж' и преко валовите Драве,
Преко мора и цр а и бѣла,
Свое браће, што за нѣга маре! — —
Срећни были србски соколони!

Што марите свуда за свога!
Срећни были врага побѣдили,
Срба брата славно одбрали! —
Васъ ће чуват' светый Димитрив,
И поборникъ светый Георгие,
А на води светитель Никола.
Еръ браните што ѿ и Богу драго. —
Срећни были, здраво се вратили
Своме дому, своіой вѣрвой любви,
Своме чеду, своіой милой сен,
Старомъ баби и старици майки!
Сестре ће васъ дочекати лѣпо.
Даривати ћерѣли кошульомъ,
И везенымъ са златомъ яглукомъ,
Што сте Србку сачували робства! —
Браћа ће васъ дочекати лѣпо
Са полюбцемъ у лице юначко,
Што за брата вы маристе србска,
Недасте му гинут' безъ помоћи. —
Баба ће васъ дочекати лѣпо
Са невенномъ китомъ одъ шмишира,
Кимъ юнаци теме свое красе,
Што сте баби образъ осветлали,
Показали с' сынци оді юнака! —
Мужка чеда нудкати ће дѣда,
Да ѿ учи гуслам' яворовымъ,
Да пѣваю многогъ свогъ бабайке,
Сродна стрица и Срба му брата
Одржану побѣду надъ врагомъ,
Мрскимъ врагомъ, дивичнымъ Маѣаромъ,
Што но нема вѣре ни закона!

У Шабцу.

Д. Маринковићъ.

МАЛО ЗРЦАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Продуженіє.)

Ков быше славянске крѣпости дружбене?

Брига за старце, болешльиве и сиромахе была є прва дужность и обшита крѣпость Славяна, зато се у нѣювой земљи нѣ видило ни просяка ни скиталица.

Како су Славяни пазили штостранце?

Необычну любезность за путнике и госте, изъ природѣне народу славянскомъ добротворности и племенитости срца произходећу, и сами нѣюви ненавидници найвише хвале, говорећи, да су марљиво за нѣювъ дочекъ старали се и нѣи одъ мѣста до мѣста, о своемъ послу идуће, пратили.

Какова вѣрозакона были су стари Славяни?

Стари Славяни были су зкона идолопоклонничкогъ, ал' опетъ су штовали единого найвышега бога створителя земль и небеса; поредъ нѣга и другимъ маньимъ боговима, као посредницима међу нѣима и онимъ найвышимъ, принашали су жертве, састоѣе у благу, овцама, другой звѣради и плоду земальскомъ. Они су вѣровали на животь душе после смрти и на предстоѣћу награду за добра и зла дѣла.

Кои су были нѣюви найпоглавитіи богови?

Ови одъ прилике. Перунъ или Паромъ, господовао є надъ громомъ и муньомъ; Сватовить или Свантовидъ, богъ свѣтила и сунца; Прове или Проно, богъ права и праведности; Радегастъ или Радгостъ, богъ рата и гостпримства; Бѣлбогъ и Чернобогъ или бѣлый и црный богъ, онай быяше почетникъ света добра а овей свега зла.

Ков су были нѣюве нийпоглавитіе богинѣ?

Ове слѣдеће: Жива, богиня живота, башти и земальскогъ плада; Лада, богиня любви и брака; Морена, богиня смрти; Слава, богиня ватре, блеска и славе, одъ ков име Слави или Славяни долази.

Да ли су стари Славяни имали какво писмо?

Ако су и имали свое властито писмо Славяни одъ старине, употребљавали су га, како и Нѣмци, веома редко. Духовници и мудраци нѣни главный задржай народны права на дрвене дас-

ке записивали су, помоћу властитого руськога писма прорицали и гонетали, а избрани люди у разнимъ наукама, као у вѣрозакону, лѣкарин, пѣсништву, лѣтобровню, обучавали су народъ.

Преко свега чилъ су се одликовали Славяни?

У народномъ пѣсништву и пѣваню, у музики и играню претекли су Славяни све друге народе европске.

Одъ какве важности были су Славяни кодъ туђи народа?

У туђимъ именито скандинавскимъ, до насъ дошавшимъ вѣстима обично прѣдлашю се за просвѣрене люде. У нѣюве земль слали су Нормани свое богате и славне мужеве, да науче мудрость; одъ нѣи су узели нѣки божества, обрете и еднаке изразе, распростируће се на предмете изображености, како: тргъ, плугъ, тесба и т. д.

Ко е у Славяна обште ствари расправляо?

Расправа обшти стварій налазаше се у рукама самогъ народа, господари владали су неограничено свое родбине, избрани и одређени одъ нѣи на народнимъ саборима и скупштинама старосте, войводе, духовници, после различнимъ другимъ именима, као лехи, пани, владике, жупани, бояри, кнезови одликовани, расправляли су ствари домаће и обште, вѣрозаконъ, редъ, право, судове, трговачко обштенѣ, ратованѣ и умиренѣ съ туђинцима.

У каквомъ отношеню жилили су међу собомъ?

Сви су Славяни у прво доба, што се тиче слободы и права, еданъ другомъ равни были, робство и невольничтво сасвимъ у нѣи мѣста неимаћаше. шта више сви су, одъ найвышега земальскогъ достойника па до найнижега селяка еднако, у својој домовини уживали слободу и права.

У каквомъ отношеню было е кодъ Славяна женскій полъ?

Многоженство (полигамія), као обштитъ обичай тадашнѣга вѣка, нѣ кодъ Славяна башъ забранѣно было, али люди су се сачетавали само са едномъ женомъ, а већій брой само владарима и господи се дозвољавао. Нѣюве жене нису были ни подъ стражомъ ни подъ затворомъ, као у Источана, па дозвољно їмъ е было по вољи ступи-

